

СТАТТІ

Артур Троост: «Засуджуймо культ злочинців в Україні, але й самі подаваймо приклад»

29.06.2026 варшава кїв польща україна ула

Чи є різниця між українськими правими та польськими правими, які поклоняються націоналістичним убивцям? Роками права історична політика спиралася на просту тактику: зведення неоднозначних історичних явищ та постатей до однієї характеристики, яка відповідає сучасному політичному наративу. У випадку так званих «проклятих солдатів» цією характеристикою є антикомунізм. Будь-хто, хто боровся проти нової влади після 1944 року, автоматично потрапляє до національного пантеону героїв, незалежно від його діяльності поза боротьбою з комуністами. Така логіка призводить до релятивізації злочинів як польських, так і українських націоналістів.

У випадку України, війна, що триває, має створити алібі для продукування хибних історичних наративів. І я не погоджуюся з тими, хто стверджує, що українцям слід пробачити прославлення УПА, оскільки вона є символом опору Росії, важливим у контексті захисту від вторгнення. Незалежно від обставин, я б виступав проти використання сербами четників, хорватами усташів або використання німцями (чи латишами) військ СС. Ми маємо право вимагати відповідальності за злочини та їх засудження.

26 травня Володимир Зеленський присвоїв Окремому центру спеціальних операцій «Північ» Збройних сил України почесне звання «Героїв УПА». Рішення було обґрунтовано посиланнями на історичні традиції українського війська.

Це рішення викликало опір з боку польської влади та політиків з різних груп. УПА в Польщі асоціюється, перш за все, з відповідальністю за масові злочини проти польського мирного населення на Волині та у Східній Галичині між 1943 та 1945 роками.

Президент Кароль Навроцький запропонував скасувати у Зеленського Орден Білого Орла, який йому в 2023 році нагородив Анджей Дуда. 8 червня Капітул Ордена Білого Орла представив Навроцькому свою думку.

Рішення української влади назвати «героїв УПА» покровителями одного зі своїх військових підрозділів викликало гнів польських політиків, які напрочуд єдні в цьому питанні.

Міністерство закордонних справ офіційно засудило вшанування Української повстанської армії (збройного крила Організації українських націоналістів) разом з опозицією, посилаючись на відповідальність угруповання за волинські масові вбивства.

Важко дивуватися цьому обуренню – вшанування антипольських злочинців у країні, яка є союзницею Польщі, неприйнятне. Кароль Навроцький абсолютно правий, вимагаючи виправлення історичної політики України. Шкода лише, що він так критикує це питання, бо польські праві також поклоняються націоналістичним убивцям, і сам президент сприяв цьому під час свого перебування на посаді голови Інституту національної пам'яті.

Подвійні стандарти польської влади

Мабуть, немає потреби нікому представляти (героями) «проклятих», культ яких став основою історичної політики уряду ПiС.

Всупереч державній пропаганді, повосенне антикомуністичне підпілля було дуже неоднорідною групою, серед її членів є бандити та вбивці. До них належать, звичайно, Ромуальд Райс «Бурий» (Romuald Rajs „Bury”), відповідальний за криваву пацифікацію сіл на Підляшші (сам Інститут національної пам'яті колись визнав ці дії геноцидом), та Зигмунт Шендзеляж «Лупашка» (Zygmunt Szendzielarz „Łupaszka”), чії підрозділи мають історію «відплати» проти литовських мирних жителів.

Це яскраві приклади, але багатьох інших «проклятих» можна було б назвати винними у подібних злочинах.

В одному з люблінських храмів встановлено меморіальну дошку на честь Мечислава Паздерського (Mieczysław Pazderski), якого посмертно нагородили в Третій Польській Республіці, як і Лупашку.

Підрозділ NSZ (Narodowe Siły Zbrojne — польська права підпільна напіввійськова організація націонал-демократів), яким він командував, убив близько двохсот українських жителів села Вежховіни (Wierzychowiny), а у звітах про злочини містилися описи тортур, зґвалтувань та жакливих методів убивства мирних жителів.

Коли польські націоналісти згадують про такі дії, їхні захисники швидко вказують на те, що УПА мала на совісті набагато більше жертв – це правда, але яка різниця в контексті моральної оцінки спалення дітей живцем на основі їхньої національності? Історичний баланс злочинів не діє за принципом змагання, де більший злочинець автоматично виправдовує меншого.

Проблема полягає в тому, що в сучасних дебатах пам'ять про власні жертви часто слугує аргументом на користь забуття власних винуватців. Роками права історична політика спиралася на просту тактику: зведення неоднозначних історичних явищ та постатей до однієї характеристики, яка відповідає сучасному політичному наративу.

У випадку так званих «проклятих солдатів» цією характеристикою є антикомунізм. Будь-хто, хто боровся проти нової влади після 1944 року, автоматично потрапляє до національного пантеону героїв, незалежно від його діяльності поза боротьбою з комуністами. Така логіка призводить до релятивізації злочинів як польських, так і українських націоналістів.

Виправдання нацистських колаборантів по обидва боки Бугу

Окрім волинської різанини та антисемітських убивств, довгий список гріхів УПА включає співпрацю з Третім Рейхом на завершальних етапах війни.

Українські націоналісти отримували підтримку від німців, які не могли в своїй пропаганді нахвалитися героїзмом цих «борців за свободу».

Захисники УПА, з одного боку, применшують значення такої співпраці з окупантами, а з іншого, вказують на необхідність прийняття складних рішень перед обличчям наближення ворога зі Сходу. У контексті триваючої війни з Росією для української влади привабливо зосереджуватися на СРСР як головному лиходії Другої світової війни, навіть більшому, ніж Третій Рейх, незважаючи на його геноцидну політику щодо слов'ян.

Якщо залишити осторонь сумнівну у правдивості такого твердження, помилково отожднювати Радянський Союз виключно з Росією – українці набагато частіше воювали на боці СРСР, ніж у націоналістичних організаціях. Хоча УПА часом налічувала десятки тисяч добровольців, через лави Червоної Армії пройшло кілька мільйонів українських солдатів. Вони становили приблизно чверть військовослужбовців, які боролися проти нацистських загарбників. Однак сучасна історична політика Києва, здається, свідчить про те, що нацистські колабораціоністи заслуговують на більшу повагу, ніж ті, хто взяв Берлін.

Це може звучати знайомо, оскільки подібні настрої панують у Польщі.

Поки пам'ятники, що вшановували солдатів Польської народної армії, демонтували, сам Кароль Навроцький, будучи головою Інституту національної пам'яті, організовував церемонії на честь Бригади Святого Хреста Національних збройних сил (НЗС), вихваляючи її бійців за марш «до вільної, незалежної та суверенної Польщі».

Він забув згадати, що Бригада Святого Хреста йшла пліч-о-пліч з нацистами. До кінця війни НЗС налагодила тактичну співпрацю з німцями, отримувала від них матеріальну підтримку, відправляла бійців на навчання, організовані СС, та користувалася захистом Вермахту. Ці факти не є ні секретом, ні частиною «комуністичної пропаганди» — вони десятиліттями фіксувалися в історіографії. Незважаючи на це, Бригада Святого Хреста все частіше зображується в польських правих наративах як майже зразкове незалежницьке формування, оскільки антикомунізм став домінуючим критерієм оцінки історії.

Парадокс полягає в тому, що групи, які найголосніше вимагають «історичної правди» з українського боку, самі найбільше спотворюють нашу власну історію, пропагуючи вкрай вибіркове зображення минулого.

Коли винуватцями злочинів виявляються праві герої, праві закликають до врахування «ширшого контексту», «важких часів» чи «неоднозначності ситуації». Я не знаю, що неоднозначного у вбивстві мешканців села через етнічну приналежність його мешканців, але захисники УПА та деяких загонів НСЗ готові на все, щоб виправдати ці злочини. Але чому?

Розрив з культом націоналістичних злочинців – це мінімум пристойності

У випадку України, війна, що триває, має створити алібі для продукування хибних історичних наративів. Однак я не погоджуюся з тими, хто стверджує, що українцям слід пробачити прославлення УПА, оскільки вона є символом опору Росії, важливим у контексті захисту від вторгнення. Незалежно від обставин, я б виступав проти використання сербами четників, хорватами усташів або використання німцями (чи латишами) військ СС. Ми маємо право вимагати відповідальності за наших злочинців та їхнього засудження, і алергічна реакція поляків на культ волинських катів цілком виправдана, оскільки це не лише спотворює історію, але й безпосередньо впливає на численних нащадків жертв УПА.

Звичайно, польська допомога країні, на яку напала Росія, не має залежати від історичної політики України. Незважаючи на всі моральні міркування, в інтересах Польщі та Європи, щоб Київ не потрапив до рук Росії. Тому ми повинні бути чутливими до спроб прокремлівських політиків, таких як Гжегож Браун (Grzegorz Braun), використовувати старі суперечки. Водночас ми не можемо ігнорувати дії Зеленського та замовчувати прославлення УПА заради короткострокових політичних маневрів. Якщо демократична держава, яка бореться за свободу, приймає злочинців геноциду як свій прапор, щось тут не так. Це також стосується випадків, коли наша власна країна робить це.

Українська влада та польські праві по суті проводять дуже схожу політику пам'яті.

На щастя, польське антикомуністичне підпілля не скоїло нічого, що масштабами нагадує Волинську різанину, але механізм релятивізації злочинів (чи колабораціонізм) той самий. Коли села палять наші «герої», це другорядно порівняно з їхніми іншими діями, але перспектива докорінно змінюється, якщо спалені села — наші власні.

Насправді, вирішення історичних суперечок між Польщею та Україною може бути дуже простим: достатньо було б відмовитися від побудови національних пантеонів навколо націоналістичних організацій, значна частина діяльності яких кращих етнічні чистки та вбивства мирних жителів. Історія обох країн сповнена вкрайого героїв, не купалися у крові невинних.

На жаль, влада по обидва боки Бугу не виявляє жодних ознак, що має намір це зробити. Короткострокова політична доцільність переважає звичайну порядність, на шкоду історичній правді.

Артур Троост,

докторант Варшавського університету, колумніст Krytyka Polityczna

Островок, Луганск

Назад

У США викирили масштабну схему медичного шахрайства на 6,5 мільярда доларів: звинувачення висунули 450 фігурантам

Далее

Ілля Кононов: «Шум українсько-польського конфлікту та реальна небезпека перетворення Києва на Харків»

Поиск...

ОСТАННІ ПУБЛІКАЦІЇ

Ватиканський префект звинуватив Євросоюз у виборному використанні міжнародного права та запровадженні санкцій виключно задля політичної вигоди

Ілля Кононов: «Шум українсько-польського конфлікту та реальна небезпека перетворення Києва на Харків»

Артур Троост: «Засуджуймо культ злочинців в Україні, але й самі подаваймо приклад»

У США викирили масштабну схему медичного шахрайства на 6,5 мільярда доларів: звинувачення висунули 450 фігурантам

В осередку ГО «ВПО Україна» Сумщина за допомогою ГО «Петро і Мазепа» відбулася видана проднаборів для новоприбулих переселенців

1% бюджету відбудови варто спрямувати на медіа: без журналістів немає довіри до відбудови. Про що говорили на URC-2026

Гучний фінал політичного скандалу в Південній Кореї: Колишня перша леді отримала 7 років тюрми, її чоловік — довічне ув'язнення

З ДНЕМ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ!

Правоохоронці викирили керівника окупованої лікарні з Луганщини та його спільника, які влітку 2022р. привласнили 5 млн грн, виділені на медзаклад з українського бюджету

Ексгендиректор підприємства з Луганщини в 2022 році завищив обсяги спожитої електроенергії, за що отримав підозру у розраті 2,1 млн грн

На виготовлення проектної документації на капремонт і реконструкцію «Лісової дачі» Сіверськодоонецькі чиновники затвердили витрати в 4 млн грн!

Сіверськодоонецькі чиновники затвердили 12,5 млн грн витрат на «каркасні купольні намети» для «Лісової дачі»

Очільника відділу капбудівництва МВА на Луганщині судитимуть за розрату 7,8 млн грн на реконструкції водозливної греблі на річці Борова у Сіверськодоонецьку

Найбільший НПЗ «Лукойла» зупинив перевірку нафти після атаки безпілотників, — Reuters

Данія більше не надаватиме статус біженця українським чоловікам віком 23–60 років

В Рівному переселенці отримали понад 300 безкоштовних запрошень на 32 театральні вистави завдяки співпраці осередку ГО «ВПО Україна» з місцевим театром

У Краматорській громаді розширено зону евакуації: поліція та волонтери вивезли 9 дітей

Слухання у справі Епштейна: Білл Гейтс розкрив подробиці позашлюбних стосунків із росіянкаю

Продюсер Сафаров заявив про розстріл автомобіля з журналісткою Sky News військовими підрозділу «Скеля»

Кабмін суттєво посилив вимоги для бронювання працівників та отримання статусу критично важливого підприємства

АРХІВ ПУБЛІКАЦІЙ САЙТУ ZARAZ.INFO

ІЮНЬ 2026

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

« Май